

دانش بیمه‌های مسئولیت و مهندسی

برای مهندسان، صاحبکاران و سازندگان ساختمان و پروژه‌های عمرانی

"مریم انوری" / "مدریک پیرصاحب"

سرشناسه	: انوری، مریم، ۱۳۵۴ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
عنوان و نا	: دانش بیمه‌های مسوولیت و مهندسی: برای مهندسان، مالکان و سازندگان/ مریم انوری، مدیریک پیرصاحب.
مشخصات نشر	: تهران: سمر، ۱۳۹۵.
مشخصات فیزیکی	: ۱۴۴ص: مصور: ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۶۵۰۸-۴۵-۳
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: بامه: ص. [۱۳۸].
موضوع	: بیمه مسوولیت -- ایران
موضوع	: Liability insurance -- Iran
موضوع	: حقوق بیمه -- ایران
موضوع	: Insurance law -- Iran
موضوع	: مسوولیت (حقوق) -- ایران
موضوع	: Liability (Law) -- Iran
شناسه افزوده	: پیرصاحب، مدیریک ۱۳۵۱
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۵ ۸۵۲ الف ۹۹۸ H
رده بندی دیویی	: ۳۴۴/۵۵۰۸۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۴۵۶۱۹۵

دانش بیمه‌های مسوولیت و مهندسی

برای مهندسان، صاحبکاران و سازندگان ساختمان و پروژه‌های عمرانی

نویسندگان: مریم انوری / مدیریک پیرصاحب

ویراستار: کامران هوشمند مظفری

ناشر: انتشارات سمر

صفحه‌آرایی: انتشارات سمر

نوبت چاپ: چاپ اول - ۱۳۹۶

تیراژ: ۷۰۰ نسخه

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۵۰۸-۴۵-۳

فهرست مندرجات

پیشگفتار دکتر منوچهر شیبانی اصل

مقدمه

پیش درآمد..... ۵

مدیریت ارزش بیمه‌ای و چگونگی به کارگیری آن..... ۶
باید دانش بیمه‌ای فراگرفته شده را مدیریت کرد و آن را به کار گرفت؟..... ۶

فصل اول: بیمه‌های مسؤلیت..... ۹

مسؤلیت چیست؟..... ۹

مسؤلیت مدنی چیست؟..... ۹

تفاوت مسؤلیت مدنی و مسؤلیت کیفری چیست؟..... ۱۰

جایگاه بیمه‌های مسؤلیت..... ۱۱

ماهیت مسؤلیت مدنی در حقوق ایران..... ۱۲

حوادث در پروژه‌های ساختمانی و اثرات و عواقب آن..... ۱۵

فصل دوم: بیمه مسؤلیت حرفه‌ای مهندسان..... ۱۹

چرا هر مهندس ساختمان باید بیمه نامه مسؤلیت حرفه‌ای تهیه کند؟..... ۱۹

چطور "بیمه مسؤلیت حرفه‌ای" می‌تواند از مهندسان حمایت کند؟..... ۲۰

مسؤلیت حرفه‌ای به چه معناست؟..... ۲۳

بیمه نامه مسؤلیت حرفه‌ای چه چیزی را پوشش می‌دهد؟..... ۲۴

مهندسان ساختمان در پروژه‌های ساختمانی و عمرانی..... ۲۵
در مقابل چه کسانی مسؤل هستند؟

در بیمه مسؤلیت حرفه‌ای مهندسان پرداخت خسارت به شاکیان..... ۲۵
و زیان دیدگان بر چه مبنایی صورت می‌گیرد؟

آیا شروط خاصی در پرداخت خسارت از سوی شرکت‌های بیمه..... ۲۶
در خصوص بیمه‌های مسؤلیت حرفه‌ای وجود دارد؟

در بیمه مسؤلیت حرفه‌ای مهندسان، وضعیت "فرانشیز" چگونه است؟..... ۲۶

مدت زمان اعتبار "بیمه نامه‌های مسؤلیت حرفه‌ای..... ۲۶
مهندسان" چطور تعیین می‌شود؟

شرکت‌های بیمه تا چه میزان از محکومیت ۲۷
مهندس را پرداخت می‌کنند؟

چه حوادثی ممکن است برای مهندسان دردسر ساز شود ۲۷
و آنها را ملزم به جبران خسارت کند؟

وظایف مهندسان ۲۹

فصل سوم: بیمه‌نامه‌های مهم در فرایند ساخت ۴۳

بیمه‌نامه تمام خطر پیمانکاران و نصب ۴۴

بیمه‌نامه مسؤلیت کارفرما در قبال کارگران و کارکنان ۵۱

بیمه مسؤلیت کارفرما یا سازنده در قبال خسارت وارده ۶۲

حادثه و اشخاص ثالث

بیمه جابجایی و پنهان ساختمان (تضمین کیفیت ساختمان) ۶۴

بیمه سارقان و تخریب ۶۸

بیمه مسؤلیت جریحین دارای صلاحیت ساختمانی (سازنده یا پیمانکار ساخت) ۷۲

بیمه‌نامه ماشین‌آلات و تجهیزات پیمانکاران ۷۵

فصل چهارم: پیام‌های خواندنی مهم در رابطه با مهندسی و مهندسی ۸۰

فصل پنجم: واکاوی پرونده‌های واقعی خسارت ۱۰۲

سخن آخر ۱۲۱

پیش گفتار

واژه "بیمه" به همان اندازه که به نزدیک است، می تواند از ما دور باشد. مردم هر روز در عبور از خیابان ها، تابلوهای شرکت های بیمه و نمایندگی های آنها را می بینند، در روزنامه ها و رسانه های مختلف، آگهی ها و اخبار زیادی درباره بیمه می شنوند، خودروی خود را بیمه شخص ثالث یا بیمه بدنه می کنند، همه جا درباره بیمه نامی اجتماعی "سخن می رانند؛ اما درباره سایر بیمه ها، بخصوص "بیمه های مربوط به مسؤلیات حرفه ای"، اطلاع و آگاهی چندانی ندارند.

تجربه نگارنده حاکی از آن است که متأسفانه بسیاری از همکاران، ارباب مد مهندس و کاردان و سایر دست اندرکاران ساخت و ساز و مالکان، یا اصلاً از پوشش های بیمه ای در شغل و کار و حرفه خود بی خبرند، یا اطلاعات اندکی در این زمینه دارند. موضوع آنجا نگران کننده می شود که برخی از این اشخاص نیز که دارای اطلاعاتی در زمینه بیمه هستند، آن را به غلط چارچوبی برای "فرار از مسؤلیت" یا "مجوزی برای بی مسؤلیتی" می دانند. برخی نیز "بیمه" را امری لوکس و هزینه خرید بیمه نامه را هزینه ای اضافی تلقی می کنند.

شاید بتوان علت این امر را فقدان منابع تخصصی و خاص در حوزه بیمه‌های مهندسی ساختمان دانست که حتی منابع آموزشی ساده و میان رشته‌ای نیز در این زمینه وجود ندارد یا بسیار کم است. بی تردید این خلاء ناشی از آن است که هر دو عرصه "بیمه" و "مهندسی ساختمان" بسیار تخصصی‌اند و دست اندرکاران هر یک از دو بخش، ورود به عرصه بین رشته‌ای موضوع را محتاج احتیاط دانسته و از ورود به آن خودداری می‌کنند.

به واسطه گسترش بیمه در خدمات مهندسی ساختمان، مستلزم کار فرهنگی وسیعی است که تلاش جمعی را در هر دو بخش می‌طلبد. پیشرفت‌های مهندسی ساختمان در حوزه‌های مختلف آن، طبعاً مخاطراتی را در بردارد که ضروری است برای جبران خسارت ناشی از این مخاطرات و دیگر خسارت‌های غیرقابل پیش‌بینی، تدابیر لازم به عمل آید تا زمینه بروز آسیب وارده به میان‌انواع و بحران‌های روانی و اجتماعی ناشی از آن از بین برود. افزایش دانش جامعه ریزه‌نندگان و درک صحیح دست اندرکاران ساخت و ساز در این زمینه از یک سو و ارائه مطالب مفید در این زمینه از سوی دیگر، موجب آشنایی بیشتر دست اندرکاران با فواید تأمین پوشش بیمه‌ای می‌گردد. بنابراین هر قدم صحیح و مفیدی که در این راه برداشته شود، در نهایت به توسعه مهندسی کشور مفید خواهد بود. در دنیای امروز، به دنبال توسعه فناوری و پیچیدگی‌های متعاقب آن در بخش ساختمان، نیاز به وجود قوانین ناظر بر مسئولیت مدنی برای سامان‌دهی جبران خسارت‌های وارده و نیز مکانیزم‌های لازم برای پوشش بیمه، امری الزامی شده است. در برخی از کشورهای پیشرفته، مرحله آغازین ارائه خدمات مهندسی ساختمان، باید با ارائه نامه مسئولیت حرفه‌ای همراه باشد. این امر نشان‌دهنده آن است که در عصر حاضر در خانه فعالیت‌های مخاطره‌آمیز، بویژه فعالیت‌های مختلف در مهندسی ساختمان، تأمین پوشش‌های بیمه‌ای بخصوص بیمه مسئولیت حرفه‌ای، از اهمیت کلیدی و جایگاهی ویژه برخوردار است. امید است در آینده این امر در کشور ما نیز الزامی گردد تا صنعت بیمه بتواند نقش خود را در توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور ایفا نماید.

گرچه تأمین پوشش بیمه‌ای مسئولیت حرفه‌ای، موجب تأمین امنیت حرفه‌ای حرفه‌مندان

و صیانت از آنان، نیروی کار، پشتیبانی از استمرار پروژه های ساختمانی و عمرانی و ایجاد اعتماد بیشتر در بین بهره مندان از خدمات دارندگان این گونه بیمه نامه ها می شود، اما باید توجه داشت خرید این بیمه نامه ها، هرگز به معنای راحتی خیال برای عدم توجه و دقت حرفه ای نیست و هرگز نباید پنداشت که چون تحت پوشش بیمه مسئولیت حرفه ای هستیم و شرکت بیمه جبران خسارت می کند، می توان دقت و وظیفه شناسی لازم و کافی را به کار نبرد و در این باره بی تفاوت بود. این تصویری کاملاً اشتباه و نادرست است. هر حرفه مند، هر فرد ماهر، اعم از اینکه در دفتر مهندسی یا کارگاه ساختمانی یا در سایر عرصه های حرفه ای فعالیت کند، باید تمام سعی و تلاش و دانش حرفه ای خود را در رعایت اخلاق حرفه ای، اصول حرفه ای و رعایت ضوابط لازم الاجرا از جمله مقررات ملی ساختمان، استانداردهای اجباری، آیین نامه های لازم الاجرا از قبیل آئین نامه های حفاظت به کار گیرد و نهایت تلاش و سعی خود را به عمل آورد تا از بروز هرگونه رویداد یا حادثه اعم از اینکه منشاء آن علل فنی یا علل انسانی و بیاحتیاطی باشد، جلوگیری شود و هیچگونه خسارتی از ناحیه عملکرد آنان بروز ننماید. بنابراین، پوشش بیمه ای صرفاً اقدامی برای پوشش رویدادها و حوادث خارج از روند فوق و سایر تضمینات خاطر برای حرفه مندان و اشخاص مرتبط با کار آنان است که بهتر است نیازی به استفاده از آن پیش نیاید چرا که طبعاً نفع همه طرف های دخیل در پروژه و بیمه نامه در این حالت درآید بود، این حالتی است که می توان آن را معادله "برد - برد" نام نهاد.

اقدام سرکار خانم مریم انوری و آقای مدیریک پیر صاحب مدرک این مجموعه و انتشار این کتاب که آن را به زبانی ساده و با پرهیز از واژگان و متون تخصصی سنگین بر دو رشته، به رشته تحریر در آورده اند، کاری درخور ستایش است که حاصل آن برای همه بهره برداران و دست اندرکاران ساخت و ساز قابل استفاده می نماید. یقیناً توسعه این گونه اطلاع رسانی ها در جامعه می تواند در نتایج مفید پیش گفته مؤثر واقع شود.

سرکار خانم مریم انوری، سال هاست که به بیان ضرورت و اهمیت بیمه مسئولیت حرفه ای در مهندسی ساختمان پرداخته و آن را فعالیت اصلی خود در راستای تحصیلات و تخصص

کاریشان قراردادده و در کنار آن به بسط اطلاع رسانی و آگاهی عمومی همت گمارده‌اند. نخستین کار ایشان از این دست، مقاله ای بود که در نشریه پیام نظام مهندسی استان تهران در سال ۱۳۸۹ به اتفاق اینجانب تحریر و چاپ شد و اینک این مجموعه را به اتفاق آقای پیرصاحب که ایشان نیز از صاحب نظران صنعت بیمه هستند، به زیور طبع می آریند. البته باید توجه داشت که هدف اصلی این مجموعه شناساندن نقش و اهمیت و ویژگی های "صنعت بیمه" در "صنعت ساختمان" است، آن هم با زبانی ساده و نباید از آن انتظار متن فنی و حقوقی در عرصه مهندسی ساختمان داشت.

ریسندگان این کتاب تلاش نموده‌اند تا اطلاعات عمومی مربوط به این حوزه را در این مجموعه گری و مخاطبان خود که همانا مهندسان، صاحبکاران و سازندگان پروژه‌های ساختمانی و عمرانی کشور هستند، ارائه نمایند.

امید است به یاری دیگر عرصه ای از فعالیت های حرفه ای را شکل دهیم که در آن هرگز حادثه ای رخ ندهد و خسارتی برور ننماید تا هم دست اندرکاران صنعت ساختمان و هم بهره برداران و سرمایه گذاران و مسئولان فعالیت های ساختمانی بر کار و زندگی آنان تأثیر می گذارد، همواره در ایمنی و امنیت کار باشند تا به اتفاق بتوانیم شاهد ترقی و توسعه روز افزون کشور در تمامی عرصه ها بویژه صنعت ساختمان باشیم.

در خاتمه، ضمن آرزوی توفیق روزافزون برای نویسندگان و احترام این کتاب، سلامتی و کار و تلاشی سرشار از موفقیت را برای همکاران عزیز مهندسان و معماران همچین کاردانان، معماران تجربی، توسعه گران، استادکاران، کارگران و نهایتاً کارمندان دست اندرکاران صنعت ساختمان در کشور آرزومندم.

منوچهر شیبانی اصل

مدیرکل دفتر سازمان های مهندسی و تشکل های حرفه ای

وزارت راه و شهرسازی

آبان ماه ۱۳۹۵

مقدمه

گسترش و توسعه وسایل ایمنی و حفاظت فنی در محیط‌های کار، اعم از کارگاه‌های ساختمانی و پروژه‌های عمرانی، باعث شده تا بازرسان کار، وضعیت محیط‌های کاری را منطبق با معیارها و استانداردهای بین‌المللی تریف کنند که این امر نیز در کاهش شمار حوادث در محیط‌های کار مؤثر است.

در کشور عزیزمان ایران، هنوز شمار حوادث و سوانح در کارگاه‌های ساختمانی و پروژه‌های عمرانی زیاد است به نحوی که نزدیک به نیمی از حوادث ناشی از کار در سال‌های اخیر در این بخش رخ داده است که با استانداردهای جهانی فاصله زیادی دارد؛ به طوری که این مسأله به یکی از معضلات فعلی جامعه تبدیل شده است. نکته مهم در این میان آن است که نخست تمام سعی و توان را به کار برد تا با دقت تمام و رعایت کلیه نکات فنی و ایمنی هرگونه حادثه‌ای را از محیط کار دور کرد و گرچه باید اصول ایمنی از سوی عوامل ساخت رعایت گردد و رویکرد پیشگیرانه‌ای مد نظر آنان قرار

گیرد، اما وقتی نمی‌توان به طور کامل جلوی بروز حوادث را گرفت، باید حداقل تدابیری اندیشید تا زیان‌های وارده به کارگران حادثه دیده و اشخاص ثالث تا حدی جبران گردد. به همین منظور در قوانین کشورهای پیشرفته بر لزوم به کارگیری و انجام بیمه‌های مرتبط با مسئولیت فرد، تأکید فراوانی شده است. "پوشش بیمه‌ای" به علت خصوصیات ویژه آن، همواره به عنوان راهکاری مناسب برای انتقال ریسک به شرکت‌های بیمه مطرح شده است. بنابراین در این بخش سعی شده تا با بیان اهمیت وجود بیمه‌نامه‌های مسئولیت و مهندسی مرتبط با حوزه ساختمان، چکیده‌ای از مزایا و خصوصیات آن نیز برای مهندسان و استادان درکاران بیان شود و به زبان ساده این امکان را برای مهندسان و استادان محترم، طراح، پیمانکار ساخت و نیز سازندگان و کارفرمایان ساختمان و پروژه‌های عمرانی فراهم شود تا بدانند در چه زمانی، چه پوشش‌های بیمه‌ای را باید تهیه کنند. این پوشش بیمه‌ای چه زمانی می‌تواند بهترین خدمات را در بهترین زمان ممکن در اختیار آنان قرار دهد.

برخی افراد، در بیشتر موارد از خدمات شرکت‌های بیمه رضایت کامل ندارند. بررسی این موضوع نشان می‌دهد که بیشتر ناراضی‌ها، ناشی از عدم آگاهی کافی از مفاد قراردادهای پوشش‌های بیمه‌ای و نیز عدم آگاهی از حقوق خود و تعهدات شرکت‌های بیمه است؛ پس یکی از اهداف تهیه و تنظیم این مجموعه آگاهی‌دادن نسبت به حقوق مهندسان فعال در حوزه ساخت و ساز در خدمات مختلف این بخش و کلیه اشخاصی است که به نحوی در این امر دخالت و مسؤولیت دارند.